

5.5 Sportens politiske funktioner

Sporten tillægges en række politiske funktioner. Det skal ikke forstås som specielle partipolitiske funktioner, men forskellige samfundsmæssige interesser og opgaver. Det drejer sig i høj grad om, hvilke værdier sporten skal fremme. Sport er ikke bare sport. Den kan rumme forskellige værdier alt efter, hvordan man organiserer sporten.

Den første funktion er den ideologiske funktion. Er det fællesskabet eller konkurrencen, der lægges mest vægt på? Det er typisk en diskussion om breddeidræt eller elitesport. Breddeidrætten tager udgangspunkt i en social opfattelse af sporten, hvor ideen er, at alle kan være med, og man deltager på det niveau man har talent for. Her er der en konsensusopfattelse af sport. Det betyder, at sport er en enhed. Det vil sige, at sport i princippet kan inkludere alle og udelukker ingen. Den kan øge selvværdet, tolerancen og sociale kompetencer. Breddeidrætten vil kunne skabe forudsætningen for en større sammenhængskraft i samfundet.

Elitesporten fokuserer på konkurrencen og bygger på en konfliktopfattelse, hvor det er placeringer, mesterskaber, ranglister, ligaer og divisioner, der er i centrum. Det gælder om at avancere i rækkerne og få de bedste placeringer. Det vigtigste er at vinde og være den bedste i det sportslige hierarki. Sportskonkurrencerne går ud på at selekttere de bedste, der så kommer til at tilhøre eliten inden for sportens verden. Elitesporten fremmer individernes målrettethed, selvdisciplin og præstationslyst. Den personlige og fysiske udvikling som sporten giver kan anvendes i det daglige liv med studier eller på arbejdspladsen. Det sportstrænede og konkurrencedygtige menneske vil efter opfattelsen klare sig bedst i samfundet og har lettere ved at få succes i livet. Endvidere ligger der bag elitesportsopfattelsen en trickle-downeffekt, der betyder 'at elite skaber mere bredde', fordi elitesportsfolk let bliver rollemodeller for den øvrige del af befolkningen.

Den anden er den sundhedsfremmende funktion. Sport er aktiv fysisk udfoldelse, der kan være med til at skabe et godt fysisk helbred og forebygge sygdomme i befolkningen. Ud fra en sundhedsøkonomisk betragtning kan sporten være med til at mindste udgifterne til sundhedsvæsenet. En aktiv fysisk livsstil kan bidrage til en velfungerende arbejdskraft, der kan yde sit bedste på arbejdsmarkedet, undgå sygdomme og holde sig på arbejdsmarkedet i længere tid. Og undersøgelser påpeger, at der er en klar positiv sammenhæng mellem fysisk aktivitet, helbred og læring. Sportsudøvelse skulle fremme den fysiske, mentale og sociale velvære, der kan gå hen og øge individets livskvalitet. Denne funktion læner sig op ad sportsklicheen 'En sund sjæl i et sundt legeme'.

Den tredje funktion drejer sig om disciplineringen til det politiske system. Den klassiske marxistiske opfattelse er, at sporten er en form for disciplinering til det borgerlige kapitalistiske samfund, hvor individualismen og konkurrencen er fundamentet for, at samfundet kan fungere. Og sporten er med til at legitimere det kapitalistiske systems hegemoni (overherredømme). Befolkningen bliver opdraget gennem sporten til, at der ikke eksisterer forskellige interesser i samfundet. Alle kan deltage i sport og reglerne er de samme for

alle. Men marxisterne hævder, at det der virkelig sker under overfladen i sportens univers, er, at grupperne og individerne reelt bliver sat op imod hinanden, og at de lærer, at man skal konkurrere om goderne i samfundet. Det hævdes, at det er den herskende klasse, der bestemmer, hvordan sporten fungerer. Og i et kapitalistisk samfund vil det være konkurrence, individualisme og penge, der tæller.

Derimod kan man sige, at de danske idrætsforeninger er bygget op efter demokratiske principper. I organisationerne er der et internt demokrati, hvor medlemmerne er med til at vælge lederne i klubberne. Det er frit for enhver at stille op til tillidsposter i klubberne. Og de store idrætsorganisationer som DIF og DGI er demokratisk opbygget med valg til de forskellige poster. Idrætsorganisationerne ser sig selv som demokratiske organisationer, der er med til at foretage en demokratisk dannelse i det danske samfund. Ud over at dyrke sport får man også kendskab til den demokratiske proces ved at være medlem af en idrætsforening. Foreningslivet er med til at opdrage medlemmerne til demokratiske borgere, der kan få indflydelse på foreningernes idrætspolitik.

” Vi ved, at det betyder rigtig meget i børns opdragelse, at de indgår i de her store idrætsfællesskaber. Foreningsdemokratiet lærer børn og unge, at alle har en plads og et ansvar i fællesskabet.

Lise Schou Norgaard: Idrætsforsker: Vi har vendt ryggen til klubberne for at dyrke os selv. politiken.dk, 2. november 2013.

Den fjerde funktion handler om nationalisme. Sporten er et godt middel til at fremme en nationalfølelse. Den kan skabe en identitetsfølelse i befolkningen, som bygger på fælles nationale værdier. Ved at slå på fælles værdier kan man styrke en samhørighedsopfattelse i samfundet. Sporten kan på denne måde få en integrativ funktion, hvor der kan opstå en vi-følelse og en vi-bevidsthed i befolkningen. Når danskere vinder medaljer i internationale sportskonkurrencer vækkes den nationale følelse af at være dansk. Lige pludselig har vi noget at være stolte af, og vi får en fælles referenceramme ved at sejre over andre lande. Når Dannebrog går til tops og den danske nationalmelodi spilles kan der let opstå en følelse af velvære og velbehag, og man kan nemt glemme de konflikter og stridigheder, der ellers kan præge samfundet. Selv mennesker, der ikke er særlig sportsinteresserede kan gå hen og føle en national stolthed, når danskere vinder i internationale sportskonkurrencer.

Den femte funktion er opbevaring og fastholdelse i samfundsmæssige institutioner. Børn og unges sportsaktiviteter kan ses som et tilbud til børn og unge, så de ikke er overladt til gaden og mulig kriminel adfærd. I dag ser vi ofte, at arbejdet med udsatte børn og unge omfatter forskellige sportsaktiviteter. De drejer sig først og fremmest om initiativer i udsatte boligområder, hvor man hiver fat i børn og unge, der er på vej ud på et skråplan. Når man træner til fodbold, boksning eller håndbold koncentrerer man sig om sin fysiske udvikling og konkurrencerne sammen med de andre i klubben. Man indgår i et fællesskab, andre bliver meget afhængige af, at man møder op til træningen og kampene, og oveni kommer, at man kan opnå anerkendelse og succes gennem sine præstationer. Sportsklub-



Da det danske håndboldlandshold vandt guld ved OL i Rio i 2016 var den nationale stolthed ikke til at tage fejl af.

berne kan være med til at fremme den sociale integration i samfundet, så man ikke ryger ud i periferien og havner i for eksempel bander.

” At dyrke sport det er godt, det ved de fleste. Men at sport kan mindske risikoen for at ende i en kriminel løbebane, det kan måske komme som en overraskelse for nogle. Ikke desto mindre er det, hvad en ny rapport fra Center for Boligsocial udvikling konkluderer. Det er især det sociale og identitetsskabende fællesskab og stærke rollemodeller, der kan være med til at holde de unge væk fra kriminalitet.

Kevin Ahrens Nielsen: Sport med til at hive udsatte unge væk fra gaden. navisen.dk, 10. marts 2014.

Den sjette funktion der skal nævnes er 'nation branding'. For at markere sig kan stater anvende sport til at brande sig i verden. Under den kolde krig var det ikke muligt for supermagterne at føre krig mod hinanden. Det var for farligt. Derfor konkurrerede de ved internationale sportsstævner. For USA og Sovjetunionen gjaldt det om at få flest medaljer ved OL og forskellige internationale sportsarrangementer. Supermagternes kampe blev fulgt tæt, og når de mødtes direkte i kamp var der koldkrigsstemning i luften. En sejr var lig med dominans over den anden part og blev direkte opfattet som overlegenhed – ikke bare på

i sportsarenaen, men også som nation i verdenssamfundet. Taberen måtte ydmygt trække sig tilbage, og skuffelsen var tydeligt til stede.

Østtyskland anvendte sport som et forsøg på at blive anerkendt i verden. Efter anden verdenskrig var Tyskland delt i et Øst- og Vesttyskland. Mange stater i verden anerkendte ikke Østtyskland som en stat og havde ikke diplomatiske forbindelser med landet. Men ved at satse på sport blev det østtyske flag hejst og deres nationalmelodi spillet, når de vandt medaljer ved internationale sportskonkurrencer. På denne måde kunne Østtyskland komme til at fremstå som en stat i forhold til andre stater. Østtyskland kunne brande sig som selvstændig nation gennem sporten. De kom på sportens landkort ved hjælp af en politisk strategi. Den østtyske stat anvendte store summer på at fremme sporten, men bagsiden af den statslige politik var en udbredt anvendelse af doping for at kunne vinde medaljer. Nation-branding gennem sport betyder ofte, at der fokuseres på elitesporten i samfundet.

Et nutidigt eksempel på et land, der forsøger at brande sig er Qatar. Landet afholdt VM i håndbold i 2015, hvor de vandt sølv. Og i 2022 skal VM i fodbold afvikles i Qatar. Qatar er en lille og rig oliestat i Mellemøsten, der trods sit plettede ry med hensyn til at overholde menneskerettighederne, prøver at blive anerkendt og respekteret i verden. Sport er således en metode til at få positiv omtale, hvis de vinder internationale konkurrencer. Qatar opkøber sportsfolk fra store dele af verden for at kunne nå til tops i sportens verden. Den danske fodboldspiller og træner Michael Laudrup har to gange været træner for fodboldklubber i Qatar.

Et andet nutidigt eksempel er afsløringen af, at det politiske system i Rusland har iværksat et statskontrolleret dopingprogram af russiske sportsfolk. Formålet med programmet var, at russerne kunne vinde så mange internationale medaljer som muligt for at fremme Ruslands position som sportsmagt i verden.

I juli 2016 afslørede en WADA-rapport, at Rusland havde et omfattende dopinglaboratorium i Moskva, der arbejdede med at manipulere dopingprøver taget af russiske sportsudøvere i forbindelse med sportskonkurrencer. Rapporten medførte en debat om, hvorvidt Rusland skulle udelukkes fra OL i Rio i august 2016. Den Internationale Olympiske Komité (IOC), der afgør, hvem der kan deltage i OL, besluttede på baggrund af den russiske dopingskandale at lade de enkelte sportsforbund beslutte, hvem der kunne deltage. Det mandede ud i, at 271 russiske sportsfolk fik tilladelse til at deltage, mens 118 blev udelukket. Hvilke russiske sportsfolk, der fik lov til at deltage, blev foretaget ud fra en vurdering af om de enkelte sportsfolk kunne betragtes som 'rene' dopingmæssigt set eller ikke.